

“ŞAHESER” FENOMENİNE ANIT STATÜSÜ AÇISINDAN YAKLAŞIM
 Yegane Muhammed EYVAZOVA

Doç.Dr. Azerbaycan Devlet Medeniyet ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Öz

Müze yönetimi və anıt yönetimi üzərinə gerçəkləştirilən çalışmalar “şaheser” fenomeninin “tarix və medeniyet anıtı” statüsünə dönüşümünün araştırılmasının bir aşamasını teşkil etmektedir. Maddi olmayan değerler içerisinden “şaheser”lerin tespiti mekanizmasında da maddi değerlerde olduğu gibi, tarihi, sanatsal-estetik, tüketim, sosyal temel değer kriterlere öncelik verilir. Medyada bile yaygın olan “Sözlü halk edebiyat abideleri”, “Edebi anıtlar”, “Müzik anıtları” ve didizen olan adları “anıt” kavramının anlam yükündüki müze anlayışının artık toplum tarafından da fark edikdiğini kanıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: şaheser, yapıt, yenilikçi, müzecilik, dahi

An Approach from the Prism of Monument Status to Phenomenon of "Masterpiece"

Abstract

Museum management studies and monument management studies constitute one of the levels of the transformation from basic category phenomenon of "masterpiece" to the status of "history and culture monument." This phenomenon applied for the first time for work of art surrounds the rare UNIKAL and original examples of the man creative work broadening the diapason of modern fixing in considerable degree every day.

Keywords: Masterpiece, monument, innovator museum management studies, geniuses

Müzecilik ve anıt biliminin temel kategorisi olan “tarix ve kültür anıtı” statüsüne dönüşümün hiyerarşik seviyelerinden birini de “şaheser” fenomeni oluşturur. İlk kez sanat eserleri için uygulanan bu fenomen günümüzde kendi hedef diapazonunu önemli ölçüde genişleterek insan yaratıcılığının nadir, benzersiz ve özgün örneklerini kapsar. Çoğu zaman Avrupa dillerinde "şedevr" gibi işletilen bu söz Azerbaycan Türkçesinde de aynen kullanılır. Tercümede " şaheser " olarak adlandırılan " şedevr " kelimesi (Fransızca “chef – d’oeuvre” örnek eser”) Azerbaycan Türkçesinin açıklayıcı sözlüğünde : "güzel sanatlar, edebiyat, sanat dalında en örnek eser, şaheser" gibi anlamlandırılıyor¹. Aynı kaynakda "şah" kelimesinin anlam çalarlarının açıklanması ile ilgili "en birinci, en iyi ,en örnek" olanların "şaheser" adlandırılmasına da rastlanmaktadır² .

Kendi anlam yüküne göre "anıt" durumu seviyesine benzer olan bu terimden UNESCO,- nun bile faydalandığını mevzuubahiss uluslararası örgütün kabul ettiği belgelerden de açıkça görmek mümkündür. Öyle ki, 2001 yılından itibaren UNESCO tarafından maddi olmayan kültürel mirasa dikkatin güçlendirilmesi mevcut mirasın değerli örneklerinin özel statü seviyesinde korunmasını mümkün kılmış, bu da 2003 yılından değer objelerinin de anıt gibi kabul görmesini, bilimsel ve kültürel açıdan temellendirmiştir. Maddi olmayan ve sözlü mirasın en değerli

¹ Azerbaycan Türkçesinin Açıklamalı Sözlüğü, C. IV, “şerq-Qerb”, Bakü, 2008. 195.

² Azerbaycan Türkçesinin Açıklamalı Sözlüğü. C. IV, “şerq-Qerb”, Bakü, 2008. 182.

örneklerine "şaheser" (şedevr) statüsünün uygulanmasına start veren UNESCO bunların muhafazasına dikkati güçlendirmekle "tarih ve kültür abidesi" gibi tanınmaları için çok önemli bir adım atmıştır. Tarih kendisi maddi olmayan değerlerin de özel statü bazında korunmasını zarurete çevirmekle, UNESCO "anıt" fenomeninin mahiyetinde sadece maddi değil, hem de manevi olanların durduğu argümanını kabul etmiştir. Fakat yönlendirici ve yürütücü bir uluslararası kurum olarak, UNESCO'nun manevi değerleri doğrudan "anıt" değil, "şaheser" statüsünde sunması meselesi ilginçtir.

Bu mesele ile ilgili çalışmalarımız sırasında bu sorunun çözümüne son derece bilimsel açıklık getirebilecek mülahazalarla karşılaşmamız böyle bir fikir yürütmeye imkan sağlıyor: müzecilik ve anıt bilimi dallarında bu mesele kendine kesin çözüm bulamamıştır. Meselenin bu sorunlu seciyesi sözlü ve maddi olmayan değerler içerisinde en değerli olanları seçen uzmanların bunların "anıt" oalrka sunumuna çekingen yaklaşımının başlıca nedeni olmuştur. Müzecilik açısından yüksek tarihi, sanatsal-estetik, bilimsel ve diğer değer yönlerine sahip maddi olmayan nesnelere de "anıt" adlandırılmasına hiçbir bilimsel yanlışlık yoktur. Doğru, "şaheser" ifadesinin kendisi biraz önce belirttiğimiz gibi, "anıt" fenomenine benzer. Şah eserlerin "anıt" statüsünde olması zaruretinin en önemli argümanı UNESCO'nun 2003 yılında kabul ettiği "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"-dir. Maddi nesnelere de "şaheser" adlandırılması bilimsel gerçeklerdendir. Fakat değer yönlerine sahip olan sadece maddi nesnelere "tarih ve kültür abidesi" statüsüne dönüşümü olasılığı argümanını iddia eden anıt bilimciler aynı Sözleşmede ifadesini bulmuş: "Nesne insanın yaratıcı dehasının şaheseridir" fikrine derinden dikkat etmelidirler. Öyle ki, belgede "şaheser" ifadesi daha çok kalite göstergesini temsil ettiğinden, bundan farklı olarak, özellikle, yasama belgelerinde "anıt" kavramının anlam yükündeki quoyuculuğu argümanlarının vurgulanması manevi olanların da tıpkı bu tür adlandırılmasının bilimsel olarak geçerli olduğuna bir işaret. Bu yüzden, "tarih ve kültür abidesi" statüsünün sadece maddi nesneye sahip değerlere verilebileceğini iddia edenlerin bu iddiasının geçersizliği ortaya çıkıyor. Maddi olmayan değerler içerisinde "şaheser"lerin tespiti mekanizmasında da maddi değerlerde olduğu gibi, tarihi, sanatsal-estetik, tüketim, sosyal temel değer kriterleri gibi kriterlere öncelik verilir. İlginçtir ki, maddi olmayan değerlerin "anıt" anlayışında derki resmen de olmasa, olgu olarak toplum tarafından kabul edilir. Örneğin, hatta medyada "Sözlü halk edebiyatı abideleri", "Edebi anıtlar", "Müzik anıtları" ve bu diziden olan program adları "anıt" kavramının anlam yükündeki müze anlayışının artık toplum tarafından da fark edildiğini kanıtlamaktadır.

UNESCO 17 Ekim 2003-de kabul ettiği "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Hakkında" Sözleşmesinde bu kategorideki nesnelere sınıflandırılması aşağıdaki gibi sunulmuştur:

- Maddi olmayan mirasın taşıyıcısı olarak görev yapan, dil de dahil olmak üzere sözlü gelenek ve ifade biçimleri;
- Yorumculuk sanatı;
- Gelenek, tören ve bayramlar;
- Doğa ve evrene ait olan bilgi ve gelenekler;
- Geleneksel mesleklerle bağlantısı olan bilgi ve yatkınlıklar.

Sınıflandırmadan da görüldüğü gibi, kapsamına göre maddi olmayan değerler de geniş ölçeklidir. Fakat bunların içerisinde sanat alanına ait olanlar istisna oluşturuyor. Sanatın şaheserlerinin tercih prosedürü, malum olduğu gibi, eserlerin değerlendirilmesinden başlar. Türünden asılı olmayarak, sanat eserlerinin sanatsal-estetik değeri hangi kriterlere göre belirleniyor? Bu veya diğer sanat eserinin "tarih ve kültür abidesi"ne dönüşümünde bu kriterlerin

müzecilik açısından yükü nasıl belirleniyor? Sanat ve estetik tarihinde sanat eserlerinin sanatsal değerinin ortaya çıkarılması meselesi onların değerlendirilmesi süreci ile ilgili olmuştur. İşte bu süreçte asıl sanat eseri ile orta düzey sanat eserleri arasındaki fark vurgulanmış ve süreci belirleyen kriterler oluşmuştur. Sanat eserinin sanatsal değerinin sadece bir - her şeyi kapsayan, evrensel kriterle değerlendirilmesi girişimi estetik ve sanat tarihinde başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Böyle bir sonuç, sanat eserlerinin sanatsal değerinin belirlenmesi için Aristoteles'in "uygunluk ve orantı" , Didronun "İlişkiler", Hegel'in "biçim ve içeriğin vahdeti" gibi önemli saydıkları kriterlerde tezahürünü bulmuştu. Böyle bir sonuç bu kriterlerin gerçeğe cevap vermemesi ile izah edilmeyordu.

Mesele şu ki, sanat eserinin sanatsal değerini belirleyen kriterler karmaşık şekilde gözden geçirilmelidir. Sanat eserinin sanatsal değerini morfolojik açıdan inceleyen İ.P.Şitov onun değerlendirilmesinin sadece onu sanatsal yönden benimsemekle, yani idrak etmekle mümkün olduğunun altını çiziyor³. Orta düzey sanat örneğinin yüksek değere sahip sanat eserinden ayırmanın tek doğru yolu budur. B.G.Lukyanov sanatı değerlendirme kriterlerini onların "şaheserlerin incelenmesine dayanarak ortaya çıkarılarak" "yeniden onlara uygulanan" olması ile anlatıyor.⁴ Çünkü sanat eserine verilen sanatsal değer "estetik kavrayışın toplamıdır"⁵. Sanatsal kültür ve estetik tarihi sanat eserinin estetik seviyesini içeriğin eserin biçimi ile organik şekilde vahdeti, bu vahdeti gerçekleştiren sanatçının beceri ve mahareti ile ilgili olduğunu anlatıyor. Bu sorunun çözümünün tek yolu *sanat eserinin içerik biçimine (iç ve dış) dikkat edilmesi ve bu içeriğin organize oluşu, düzeni, yapısal vahdet boyutunun değerlendirilmesinden* ibarettir. Tüm bunları anlamak için ise, sanatsal değer yapısal ve temel bileşenlerini bilmek zorunludur. Fikir (içerik gibi) sanatsallıkla (biçim gibi) harmonik vahdeti, bunların "muadil"liği asıl yüksek sanat ideali olarak kabul edilir. Sanatta şaheserlerin yaratılmasında temel itici içeriktir. Sanatta asıl yenilikçilik içerikten (fikir, his, nesne) biçime doğru kaymaktadır. Bu doğaldır, çünkü yeni fikir ve yeni içerik kendisine uygun yeni ifade biçimi arıyor. Yenilikçi aramaların yolu fikirle başlar.

Ünlü Rus yazar Lev Nikolayeviç Tolstoy büyük sanat eserlerinin üç türü olduğunu belirtmiştir: Birincisine, "içeriğine göre önemli olanlar"; ikincisi, "biçimine göre" önemli olanlar; üçüncüsüne ise, "gerçekliği ve doğruluğuna göre" önemli olanlar ⁶. Yazarın göre, bu üç hususun örtüşmesi ile, şaheserler ortaya çıkar. Şah eserlerin ayırt edici özelliği estetik fikirlerin yeterliliği ve sanatçının eserde tecessüm ettirdiği fikirlerin derinliğidir. Bununla ilgili L.N.Tolstoyun şaheserinin sanatsallığı ile ilgili söylediği fikir kendi veciz üslubu ile dikkati çekiyor: "Sadece içeriği önemli ve yeni, yorum şekli tam güzel, konuya tamamen samimi ve doğru sanatçı yaklaşımı olan eser mükemmel sanat eseri olarak kabul edilebilir".⁷ Ünlü yazarın bu görüşlerine ek olarak şaheserlerin ayırıcı özelliklerine fikir bitkinliği, hatta kabarıksı ekspressiv üslup ile farklı, uyumsuzluk olaylarını yansıtan eserlerdeki iç uyum de ait edilebilir. Şah eserlerin belirtilerini nitelendirenler bunu sanatta güzelliğin kişisel tekrarsızlığın tezahürü gibi anlatıyorlar ve bu tekrarlanmazlık özgünlüğün dokusunu oluşturmaktadır. Örneğin, klasik Alman felsefesinin temsilcisi Friedrich Wilhelm Yozef

³ Шитов И.П. Природа художественной ценности. Киев, «Вища школа», 1981. с.54

⁴ Лукьянов Б.Г. Эстетическая оценка искусства: сущность и критерии. М., «Знание», 1977, с.11.

⁵ Эстетика. Словарь /Под общ. ред. А.А.Беляева и др.-М.: Политиздат, 1989. с.247.

⁶ Толстой Л.Н. Собрание сочинений. В 22-х т. Т.15. Статьи об искусстве и литературе. М.: «Художественная литература». 1983. с.38.

⁷ Толстой. Л.Н. Собрание сочинений в 22-х т. Т.15. Статьи об искусстве и литературе. «Художественная литература». Москва. 1983. с.37.

Şellinge (1775-1854) göre, bu tekrarsızlık bölümlerin son derece güzel kavuşmasında beliriyor.⁸ G.V.F. Hegele göre ise, bu bölümlerin her biri bağımsız etkinliğe sahiptir.⁹ Şaheserleri dahililiğin başarıları olarak kabul eden V.G.Belinski bunun temel başlangıçlarını fikrin biçim ile, biçiminse fikir ile organik vahdetinde görüyordu. Onun takdirine göre, bir neslin hayatında sanatın her bir dalında bir veya iki şaheser "hep olmuştur ve nadir" olduğu fikri kabul görmüştür.¹⁰

Şaheserler özgünlüğü, hatta diğer birçok başarılı sanat eserlerinden yüksekte olması, kendi ulusal tarihi ve üslup geleneklerine göre ona yakın olanlara benzersizliği ile nitelendiriliyor.

"Şaheser" kavramının izahı ile ilgili Azerbaycan Türkçesinin açıklayıcı sözlüğünde halk yazarı Mirza İbrahimovun: "Biçimin olgunluğu ve eserin tüm unsurları arasındaki sanatsal vahdete gelince, "Ölümler" Azerbaycan dramaturjisinin şaheseri sayılabilir" fikri sanat eserinin yüksek sanatsallığının tarih ve kültür anıtı statüsüne geçidinde belirleyici role sahip olduğu argümanının altını çiziyor. ¹¹ Dünya ve Azerbaycan kültür tarihine bir değil, birkaç şaheser vermiş Nizami Gencevi, Fuzuli, Shakespeare, Mozart, Ü.Hacıbeyov, G.Garayev, F.Emirov, F.Abdürrahmanov, T.Salahov, S.Behlulzade ve yüzlerce başkaları gibi dahi sanatçıların yanı sıra, sadece bir şaheser yaratmış A.Melikov, S.Hacıbeyov gibi sanatçıların isimleri de bilinmektedir. Sanat kültür tarihinde bilinen yüzlerce şah eserinin asıl değeri sadece değerlendirme yoluyla gerçek adına layık görülmüştür. "Karabağ makam şarkıcıları" dizisi gibi müzikli albümlerin ortaya çıkması ve "maddi olmayan şaheser" gibi UNESCO'ya sunulması bu manevi değerlerin tarih ve kültür anıtı açısından büyük önem arz etmesi ile sonuçlanmıştır.

Şaheserlerin büyük bir kısmı halk sanatının payına düşüyor. G.V.F.Hegelin şaheserlerin örnek olma niteliği ile ilgili fikri mevzu bahis eserlerin tarih ve kültür anıtına dönüşümünün müzecilik içeriğinin belirlenmesine önemli ölçüde yardımcı olmuştur.¹² Ünlü filozofa göre, şaheserlerin olgunluğu ve azameti ruha, maneviyata etkisini asla kaybetmeyecek düzeyde gıda verir, zevki cilalıyor. İşte bu özellik şaheserlerin gelecek nesiller için korunması zarureti güncel tutuyor.

"Estetik" sözlüğünde sanatın gelişme zirvelerinde yaratılmış şaheserlerin sadece kendi çağdaşlarına değil, hem de gelecek nesillere sanat zevk bahşetmesi özelliği yanında, anıt fenomenine özgü olan "hafıza metinleri", bilgi kaynağı olması argümanı da özellikle vurgulanır. Bununla ilgili şaheserlerin "normların önemini ve ulaşılmaz örnek olma niteliğini korur, sanatsal değerlendirmenin kriterini sunar..."¹³ Şaheseri nitelendiren bu özellikler onun tarih ve kültür anıtına dönüşümünün zorunluluğunu temellendirmekle onların müzecilik açısından değerini yansıtıyor.

Sanatın ve sanatsallığın felsefesini inceleyen ünlü Alman filozofları İmmanuel Kant (1724-1804), Wilhelm Gumbolt (1767-1835), George Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831) ve Friedrich Wilhelm Yozef Şelling (1775-1854) yüksek estetik hakkındaki teorilerinde şaheserlerin varoluşunu

⁸ Шеллинг Ф.В.Философия искусства. М.: Изд-во социально-экономической литературы «Мысль»,1966. с.123.

⁹ Гегель Г.В.Ф. Лекции по эстетике. т.1. Санкт-Петербург «Наука»,1999. с.162.

¹⁰ Белинский В.Г. О русских классиках. «Художественная литература», Москва. 1986.с.224.

¹¹ Azərbaycan Türkçesinin Açıklamalı Sözlüğü C. IV."Şerq-Qerb", Bakü,2008, 182.

¹² Гегель Г.В.Ф. Лекции по эстетике. Т.1. «Наука», Санкт-Петербург 1999. С 232.

¹³ Эстетика. Словарь /Под общ.ред. А.А.Беляева и др.-М.: Политиздат, 1989. с.399.

mümkün kılan kriterlerin felsefi esaslarını temel şekilde analiz ediyorlar.¹⁴ Yüksek sanatsallıkla bağlı her biri ayrıca konseptte sahip olan bu filozofları aynı bilimsel paydaya getiren faktör estetik seviyesine göre şaheser sayılan eserler için aynı kriterleri tercih etmeleridir. Öyle ki, adı geçen filozoflar sanatsal yaratıcılık ürünü sayılan sanat eserinin sanatsallığını onu yaratanların sanat üretme seviyesi ile ilişkilendiriyorlar. Yukarıda adı geçen filozofların hepsi dahililiği sanatının yüksek safhası, özgünlüğü ise dehanın temel belirtisi saymakla, bunun şaheserler için temel kriter olarak kabul edildiği yargısını oybirliğiyle destekliyorlar. Örneğin, İ.Kant, dehaya "orijinallik", "örnek olma", "tuhaflik" gibi tanımlar vermekle, bu ruhta yaratılmaları şahesere benzeri olan "yüksek zarif eserler" adlandırıyor.¹⁵ Özellikle, ünlü filozofun "dahi - doğanın bahtiyarlığıdır ve onu nadir olay gibi gözlemlemek gerekir" tezi dahililerin yarattıklarının tarih ve kültür anıtı seviyesinde idrak edilmesinin müzecilik bağlamı için elverişli zemin oluşturur.¹⁶

Şelling de şaheserler için temel ölçüt sayılan orijinalliği dahiyane sanatsallığın ilkelerinden biri sayıyor (6.148). Çünkü orijinallik, Şellinge göre, sanatçının gerçek, eşsiz bireysel yaratıcılık yeteneği, kendine has sanatsal alemidir. Bununla ilgili F.V.Şelling yazıyor: "İlahi yaratıcılık ebedidir, daha doğrusu, zamanla alakası olmayan, kendiyi doğrulayan eylemdir ...".¹⁷ Bununla filozof ilahi paradigmasında idrak edilen dahinin yarattığı her sanat örneğinin kesin surette ebedi olduğu yargısının altını çiziyor. Örneğin, ünlü filozof yaşadığı dönemin bu gibi dahililerinden kendi üstatları Dante, Shakespeare, Cervantes, Götenin isimlerini de sayıyor.¹⁸

Diğer ünlü Alman filozofu V.Gumbolt da estetik seviyesine göre sanat eserlerini üst düzey, yani dahiyane ve aşağı seviyeli eserler gibi iki tipolojik türe bölüyor. Meslektaşları gibi o da dehanın ürünü sayılan şaheserlerin temel özelliklerini "olaylar sırasında doğallığın ve düzenliliğin bozulmaması, uyumun varlığı, parça ve tamın, biçim ve içeriğin bölünmemesi"nde görüyordu.¹⁹ Böylece, yapılan analizler sanat eserinin sanatsal değerinin değerlendirilmesinde fikir-sanatsal içerik, açıklama-ifade araçları ve biçimin başlıca kriterler olarak hareket ettiğini göstererek, bunların değer göstergelerinin "tarih ve kültür anıtı" statüsüne dönüşüm üstünlüğünü vurguluyor. Dünya tecrübesinde sanat eserlerinin "anıt" statüsünde tanınmasının ve korunmasının ön koşulunu oluşturan en temel kriterler bunlardır.

¹⁴ Гамидов О.М. Немецкая классическая эстетика о художественности. Ваку: ПЦ.«Анкор». 2000.

¹⁵ Кант И.Сочинения в шести томах. Т.5.с.323.

¹⁶ Кант И.Сочинения в шести томах. Т.5.с.335

¹⁷ Шеллинг Ф.В.Философия искусства. М.: Изд-во социально-экономической литературы. «Мысль»,1966.с.162.

¹⁸ Шеллинг Ф.В.Философия искусства. М.: Изд-во социально-экономической литературы. «Мысль»,1966.с.148.

¹⁹ Гамидов О.М. Немецкая классическая эстетика о художественности. «Анкор». Ваку: ПЦ 2000. с. 34-35.

Kaynakça

- Azerbaycan Türkçesinin Açıklamalı Sözlüğü. C. IV, “Şerq-Qerb”, Bakü, 2008.
- Белинский В.Г. О русских классиках. «Художественная литература», Москва.1986.
- Гамидов О.М. Немецкая классическая эстетика о художественности. «Анкор», Баку, ПЦ-2000.
- Гегель Г.В.Ф. Лекции по эстетике. Т.1. «Наука», Санкт-Петербург. 1999.
- Лукьянов Б.Г. Эстетическая оценка искусства: сущность и критерии. «Знание», Москва, 1977.
- Кант И. Сочинения в шести томах. Т.5.
- Толстой Л.Н. Собрание сочинений в 22-х т. Т.15. Статьи об искусстве и литературе. «Художественная литература», Москва.1983.
- Эстетика. Словарь /Под общ.ред. А.А.Беляева и др.-М.: Политиздат, 1989.
- Шеллинг Ф.В. Философия искусства. «Мысль», Москва.1966.
- Шитов И.П. Природа художественной ценности. «Вища школа», Киев, 1981.

ESKİ TÜRK İNANÇLARININ ERZURUM TAVUK VE TURNA BARINDAKİ İZLERİ**Zinnur GEREK**

Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi/Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
zgerек@atauni.edu.tr

Öz

Sosyokültürel yaşam içerisinde halk dansları, ana unsurların geleceğe taşınması ve geçmişe ışık tutması bakımından çok önemlidir. Özellikle içinde barındırdığı ritüeller, hareket, müzik ve ritim zenginliği ile toplumun karakterini anlatan önemli bir kültür varlığıdır.

Türk Halk danslarının kaynağı ve nasıl geliştiği hususunda kesin bilgiler mevcut olmamakla birlikte bazı bilimsel ipuçları ölçülü ve sınırlı bir değerlendirme yapabilmemize, bir kanıya varmamıza yardımcı olmaktadır.

Türklerin eski yurdu Orta Asya'nın ve şamanlığın, Anadolu Kültürü üzerinde geniş ölçüde izleri bulunmaktadır. Dolayısıyla halk dansların yapısal özellikleri incelendiğinde özellikle şaman ve totem inancının varlığı yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Toplum ve kültür kavramları söz konusu olduğunda, inanç kavramı tabii olarak gündeme gelmektedir. Çünkü hayatımız ve yaşayışımız üzerinde tarih boyunca dini inançlar ve bunlara dayalı uygulamalar bütün kültürlerde etkili olmuş ve olmaya da devam edecektir.

Bu çalışmada, eski Türk inançlarının günümüz halk danslarındaki izleriyle, yeni biçimleri tespit ve tasvir edilerek, aralarındaki etkileşimlerin sonuçları irdelenmiştir. Öncelikle tavuk ve turnanın inanç sistemi içerisindeki varlığı ve de etki alanları incelenerek ortaya konulmuştur. Barlardaki ritüellerin eski inançların kalıntıları olduğu kanaatinden hareketle Şamanizm ve totemizmin izleri özellikle tavuk ve turna barı üzerinden sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Şamanizm, Totemizm, Türk Halk Dansları, Erzurum Barları

The Traces of Old Turkish Beliefs in Erzurum Bar* of Hen and Crane**Abstract**

Folk dances have very significant role in socio-cultural life in respect of bringing light to the past and transferring the core elements to the future. They are important cultural riches which reflect the characteristics of the society with its rituals, action, music and rhythm.